

TÜRK EDEBİYATININ WIKİPEDIA'SI: TÜRK EDEBİYATINDA İSİMLER SÖZLÜĞÜ PROJESİ

**Wikipedia of Turkish Literature: The Project Glossary
of Names at Turkish Literature**

Emine ÇAKIR*

İnsanlıkla yaşıt bir bilim dalı olan biyografi, toplumların sosyal ve kültürel gelişmişliğinin de önemli göstergelerinden biridir. Bu anlamda dünyanın en zengin biyografi geleneği, İslam medeniyetine dolayısıyla onun önemli bir parçası olan Türk toplumuna aittir. Özellikle Osmanlı Dönemi, başta şair biyografileri olmak üzere, bilginler, devlet adamları, hattatlar ve musikişinaslardan çiçek yetiştiricilerine kadar her konuda, pek az topluma nasip olacak zenginlikte bir biyografi geleneğine sahiptir. İslam medeniyetinin en zengin alanı olan tarih yazıcılığı ve bunun bir alt dalı olan biyografi yazıcılığı Arap edebiyatında doğmuş ve buradan önce Fars daha sonra da Türk edebiyatına geçmiştir. 16. yüzyıldan itibaren Türkçede ilk örneklerini vermeye başlayan bu gelenek, hayatın her safhasını kapsayacak şekilde gelişerek devam etmiştir. J. Von Hammer'den başlayarak 19.yüzyıldan itibaren tezkirelerin şair kadrosunu bir araya getirme gayretleri olduğu bilinmektedir. 19. asrın sonunda yazılmaya başlanan ansiklopedik nitelikli eserlerde de, değişik mesleklerden kişilerin yanında önde gelen şair ve yazarlara ait kısa, yüzeysel biyografilere yer verilmiştir.

Ahmet Yesevi Üniversitesi tarafından desteklenen *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi*, bu zengin biyografi geleneğini açığa çıkarmaktadır. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi*, Türk-

çenin başlangıçtan yeni bir edebiyat geleneğinin doğduğu 20. yüzyıla kadarki divan, âşık ve tekke edebiyatına ait şair ve yazarların bütününe kapsayacak, bilimsel verilere dayalı bir biyografi sözlüğünü hazırlamayı, titiz bir inceleme ve editörlük aşamasından sonra da Genel Ağ ortamında dünyanın hizmetine sunmayı amaçlamaktadır. Türk edebiyatının "wikipedia"sı olması hedeflenen *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* projesi, 1 Şubat 2013 tarihinde başlamış olup, iki yıl içinde tamamlanması amaçlanmaktadır. Proje'nin ikinci aşamasında ise Tanzimat sonrası modern Türk edebiyatı ve 20. yüzyıl halk edebiyatının ele alınması planlanmaktadır.

Proje ile daha önce Halûk İpekten vd. tarafından hazırlanan *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Ankara 1998) adlı çalışmada tespit edilen 3180 ismin, tekke ve âşık edebiyatı ile yaklaşık 9000 civarında şair ve yazar sayısına ulaşacağı öngörülmektedir. Proje tezkirelerde gündeme gelmemiş; ama eserleriyle edebiyat dünyasında var olmuş isimlerin kütüphanelerin tozlu sayfalarında kalmaktan kurtarılması, Türk edebiyatıyla ilgili değerlendirme süzgecinden geçmiş, doğru, güvenilir, bilimsel bilginin yararlanıcılara Genel Ağ ortamında etkin bir şekilde ulaştırılmasını amaçlamaktadır.

Proje, Prof. Dr. Mustafa İsen' in başkanlığında, Prof. Dr. Mehmet Arslan, Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak,

* Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü Araştırma Görevlisi, eminecakir@gazi.edu.tr

Prof. Dr. Osman Horata, Prof. Dr. Filiz Kılıç ve Prof. Dr. M. Öcal Oğuz'dan oluşan bir ekip tarafından yürütülmektedir.

Projenin editörleri ise aşağıdaki öğretim üyelerinden oluşmaktadır:

Başlangıç-15. Yüzyıl: Prof. Dr. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz, Doç. Dr. Tunca Yaylı, Yard. Doç. Dr. Sibel Üst

16. Yüzyıl: Prof. Dr. Mustafa İsen, Prof. Dr. Filiz Kılıç, Yard. Doç. Dr. Tuba İşınsu Durmuş

17. Yüzyıl: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoy, Yard. Doç. Dr. Ayşe Yıldız

18. Yüzyıl: Prof. Dr. Osman Horata, Emine S. Demirsöz

19. Yüzyıl: Prof. Dr. Mehmet Arslan, Yard. Doç. Dr. Mehtap Erdoğan

Âşık ve Tekke Edebiyatı: Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, Dr. Selcan Gürçayır Teke, Dr. Tuba Saltık Özkan, Emine Çakır, Hilal Erdoğan

Proje ekibi tarafından literatür taramalarıyla tespit edilen şair ve yazarlar, Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde görev yapan akademisyenler, araştırmacılar tarafından talep edilmekte ve kaleme alınmaktadır. Yazılan maddeler, ilgili editör tarafından sistem üzerinden incelenmektedir. Editörler, gelen maddeler üzerinde gerekli düzeltme ve ilave yapabilmekte, eksiz ve yetersiz buldukları maddelerin düzeltilmesini veya bir başka yazar tarafından yeniden yazılmasını talep edebilmektedirler. Editör tarafından yapılan köklü değişikliklerde yazarın onayı alınmaktadır. Okuyucular, hazırlanan veri tabanında, edebiyatçıların isimlerine (madde başlıklarına), alanlarına, yetiştikleri sahalara, yaşadıkları yüzyıllara, doğum tarihlerine, doğum yerlerine, ölüm tarihlerine, mesleklerine, eserlerine göre arama yapabilmektedir. Projede, şair ve yazarların biyografilerinin yanında ele alınan isme ait örnek metinlere ve

onlarla ilgili bestelenmiş veya seslendirilmiş şiirlerinden örneklerle, şair ve yazarların resim ve minyatürlerine de yer verilmesi planlanmaktadır.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nün tanıtımına ilişkin 21 Eylül 2013 tarihinde Ankara'da Rixos Grand Hotel'de, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi Tanıtım Toplantısı* gerçekleştirilmiştir. Açılış konuşmasını Uluslararası Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Osman Horata'nın yaptığı toplantıda Prof. Dr. Mustafa İsen, *Projenin* tanıtımına ve *Proje* kapsamında yazılan maddelere ilişkin bir sunum gerçekleştirmiştir.

Toplantıya, Türkiyat Enstitüleri Müdürleri, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Yunus Emre Enstitüsü, AKDİTYK, Atatürk Kültür Merkezi Kurum Başkanları, Ankara'daki Eski Türk Edebiyatı öğretim üyeleri ve Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Halk Bilimi Bölümü, Çağdaş Türk Lehçe ve Edebiyatları bölüm başkanları, ilgili kurum yetkilileri, çok sayıda madde yazarak projeye destek veren yazarlar, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi* editörler kurulu üyeleri ve proje ekibi, çok sayıda basın yayın kuruluşu ve kültür-sanat muhabirleri katıldı.

21 Eylül 2013 itibarıyla, projede madde yazmak üzere üniversitelerden çok sayıda akademisyenin veri tabanına kayıt yaptırdığı, ilk aşamada yazımı ve incelemesi tamamlanan 698 maddenin ise erişime açıldığı bilgisi verilmiştir.

Proje ile ilgili ayrıntılı bilgiye <http://www.turkedebiyatiisimler-sozlugu.com> adresinden ulaşılabilir. Proje ekibi, Türk edebiyatının zengin biyografi geleneğine katkı vermek isteyen yeni madde yazarlarının desteklerini beklemektedir.